

SZ. F. NAJDA

SZOVJET-OROSZORSZÁG ÉS A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG 1919-BEN

1918. októberében, mint ismeretes, polgári forradalom zajlott le Ausztria—Magyarországon, novemberben pedig Németországban is.

Ezek a forradalmak egyrészt az első világháborúban kimerült Ausztria—Magyarország és Németország politikai-gazdasági válságának kiéleződése, másrészt a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak a népekre gyakorolt óriási hatása, s a szovjet államnak a polgárháború és az intervenció ellenére is eredményes fejlődése következtében keletkeztek.

A forradalom eredményeképpen az Osztrák-Magyar Monarchia több államra esett szét, romjain polgári köztársaságok — Ausztria, Magyarország és Csehszlovákia — alakultak ki. A volt birodalom egy része az akkor alakuló Jugoszláviához került, más részét az újjászülető Lengyelországhoz csatolták.

Az újonnan létrejött országokban — és Németországban is — viharos gyorsasággal fejlődött a munkásmozgalom és a parasztok harca a földesurak ellen. Erősödött a forradalmi mozgalom a csapatoknál is. E harcok folyamán megkezdődött a munkás-, paraszt- és katonaküldöttek tanácsainak megalakulása, valamint egyéb forradalmi szervezetek létrehozása. Folyt a küzdelem az eljövendő kommunista pártok megalakításáért is.

A kommunista pártok megalakításában nagy szerepet játszottak a hazájukba 1918. második felében hazatért volt oroszországi hadifoglyok. Közöttük jelentős számban voltak olyan kommunisták, akik Oroszországban léptek be a pártba, az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt nemzeti szekciójába. E szekciók politikai felvilágosító munkájának hatására több ezer hadifogoly lépett be a Vörös Hadseregbe, helyenként pedig a partizánmozgalomba. Mint ismeretes, az internacionalisták hősiiesen harcoltak az intervencióssok és a belső ellenforradalmi erők ellen.

Így például, magyar adatok szerint, a magyar hadifoglyok közül különböző időkben a Szovjet Köztársaság Vörös Hadseregében több mint 100 000 fő szolgált.

1918. október 31-én Magyarországon, igen feszült helyzetben, megalakult az első polgári-köztársasági kormány. Ebben a kormányban a liberális burzsoá pártok, a függetlenek és a radikálisok játszották a főszerepet. Bekerült a kormányba a szociáldemokrata párt is, amelynek nagyobb része a burzsoáziával megalkuvó álláspontot képviselt. A kormányt a Magyarországon jól ismert liberális Károlyi Mihály vezette.

Tipikusan liberális kormány volt ez, amely egyrészt a széles néptömegek megtevesztése, másrészt az élen járó munkásokkal és a dolgozó parasztokkal szemben alkalmazott erőszak útján igyekezett megakadályozni a forradalom fejlődését és megszilárdítani a burzsoá hatalmat.

A szociáldemokraták a maguk részéről a forradalmi tanácsok ideiglenes szervekké történő átalakításán munkálkodtak. Ezeknek — a szociáldemokraták felhívására — a burzsoázia hatalmát kellett erősíteniük, amely, az egyre erősödő forradalmi mozgalom elleni harc céljából, már hozzálátott egy megbízható hadsereg felállításához. A Károlyi-kormány ezzel egyidejűleg az USA, Anglia és Franciaország kormányainak kedvét kereste, igyekezett megnyerni bizalmukat és támogatásukat a forradalmi nép elleni küzdelemben.

Ilyen körülmények között alakult meg 1918. november 24-én, az Oroszországból visszatért magyar kommunisták kezdeményezésére a Kommunisták Magyarországi Pártja, amelynek egyik vezetője az Oroszországban már forradalmi tapasztalatokat szerzett Kun Béla lett. Fontos szerepet játszottak a párt megalakításában az ugyancsak Oroszországból visszatért kommunisták, például Jancsik Ferenc, Pór Ernő, Rabinovics József, Szamuel Tibor és mások.

Belépett a kommunista pártba több forradalmi szocialista is, mint Korvin Ottó, Mikulik József, valamint a baloldali szociáldemokraták egy kis csoportja, Rudas László, László Jenő, Szántó Béla és más elvtársak.

A kommunista párt megalakulásával a magyar munkásmozgalom két részre szakadt. Meg kell említenünk, hogy a városokban és a falvakban egyre jobban fejlődő forradalmi mozgalom közepette a forradalmi szárny gyorsan erősödött. A magyarországi kommunista párt létrejöttével új, történelmi időszak kezdődött az ország forradalmi mozgalmának fejlődésében. A kommunista párt december 7-én kiadta a „Vörös Újságot”, rölapokat készített, a néphez intézett felhívásokat, politikai anyagokat bocsátott ki, amelyeket széles körben terjesztettek falun és városon egyaránt. Egyre jobban kibontakozott a nép közötti szóbeli propaganda és agitáció is, mindenekelőtt a munkások és a szegényparasztok körében. E tevékenység közben fejlődtek és erősödtek a párt vezető káderei is, akik elsősorban az öntudatos munkások közül kerültek ki. A párt egész tevékenysége a burzsoá kormány megbuktatására és a Magyar Tanácsköztársaság megalakítására irányult. A kommunista pártnak a nép körében aratott sikereit látva a kormány egyre inkább akadályozta a párt tevékenységét. Ehhez igénybe vette a jobboldali szociáldemokraták segítségét is.

Rövid idő múltán a kormány megkezdte a kommunisták tömeges letartóztatását és szervezeteik megsemmisítését. A letartóztatások 1919. februárjában kezdődtek és még március első felében is tartottak. A kormánynak sikerült börtönbe vetni a kommunista párt számos vezetőjét, köztük Kun Bélát is. A letartóztatások miatt a kommunisták illegálisba vonultak.

A letartóztatásokkal szembeni felháborodás jeléül Budapesten és más városokban megindult a munkások tömeges tiltakozása. Így például 1919. február 24-én Budapesten, egy 4000 fős fémmunkás-gyűlésen, határozatban tiltakoztak a kommunisták letartóztatása ellen. Az illegálisan tevékenykedő kommunisták pedig, a munkásokra támaszkodva, február végén ellentámadásba lendültek a kormány és a szociáldemokrata vezetőség jobbszárnya ellen. A kibontakozott harc folyamán világossá vált, hogy a munkásság, és mindenekelőtt a nagyvállalatok dolgozóinak alapvető tömege, a kommunisták mellett áll. Szélesedett a kommunisták befolyása vidéken, a szegényparasztság körében, sőt még a csapatoknál is.

A nép körében folytatott forradalmi tevékenységgel egyidőben, márciusban, a kommunisták hozzáálltak a fegyveres felkelés előkészítéséhez. Meg kell említenünk hogy a kommunistáknak hamarosan sikerült megnyerniök a csapatok jelentős részét is, mindenekelőtt Budapesten. Itt néhány ezred szilárdan a kommunisták mellett állt. Terjedt a kommunisták befolyása a tüzérek, a páncélvonat-parancsnokságok és más csapatok körében is.

A kommunisták vezetésével 1919. március 19-én kezdődött a budapesti nyomdai dolgozók sztrájkja. Azon munkálokodtak, hogy ezt a sztrájkot Budapest és más városok munkásainak általános megmozdulásává fejlesszék.

Ebben a helyzetben, 1919. március 20-án, Vyx ezredes, az antant képviselője, jegyzéket nyújtott át a kormánynak, amelyben követelte, hogy Magyarország újabb területeket ürítsen ki, amelyeket antant-csapatok fognak megszállni. Ez a lépés az intervenció előkészítését jelentette arra az esetre, ha az országban a forradalmi mozgalom továbbfejlődne. Ehhez az antant által kiürítésre követelt 25 000 km²-nyi területhez tartozott Kárpátukrajna is. Amikor az antant-jegyzék ismertté vált Budapest, majd az egész ország munkásai és a lakosság más rétegei előtt, a dolgozók hallatlan felháborodásban törtek ki. Ez a burzsoá kormány teljes fejvesztettségét és összeomlását idézte elő. A szociáldemokrata párt vezetőségének alapvető része ebben a helyzetben elhatározta az egyesülést a kommunistákkal, majd új kormány alakítását, amely képes a belső és a külső válságot megoldani.

A szociáldemokraták és a kommunisták között 1919. március 21-én megindult tárgyalások még ugyanaznap a két párt egyesülésével értek véget, ezenkívül határozatot hoztak a Magyar Tanácsköztársaság létrehozásáról és kormányának — a Népbiztosok Tanácsának — megalakításáról.

A Tanácsköztársaság kikiáltását a munkásosztály és a dolgozó parasztság hatalmas lelkesedéssel fogadta.

A két munkáspárt egyesülését nyilvánosságra hozó határozat többek között kimondotta: „A proletárság uralmának biztosítására és az antant imperializmus ellen a legteljesebb és a legbensőbb fegyveres és szellemi szövetség kötendő az orosz szovjetkormánnyal.”

Ezen elvi megállapodásból következett, hogy a Tanácsköztársaság kikiáltása után Kun Béla azonnal felvette a kapcsolatot Szovjet-Oroszország és a szovjet kommunista párt vezetőivel. Az első táviratot Kun Béla 1919. március 22-én küldte az OK(b)P akkor éppen Moszkvában tartott VIII. kongresszusának. A táviratban közölte, hogy Magyarországon kihirdették a tanács hatalmat, és hogy a Magyar Tanácsköztársaság javasolja: kössenek védelmi és megnemtámadási szövetséget az imperialista burzsoázia ellen.¹ A kongresszus lelkesedéssel fogadta a hírt és Lenint bírta meg válaszadással². A Magyar Tanácsköztársaság kormányának küldött válasz a következőképpen hangzott: „Az Oroszországi Kommunista Párt VIII. kongresszusa lelkesen üdvözli a Magyar Tanácsköztársaságot. A kongresszus meg van győződve arról, hogy nincs messze az az idő, amikor a kommunizmus az egész világon győzedelmeskedik. Oroszország munkásosztálya minden tőle telhetőt megtesz segítségük érdekében. A világ munkásai feszült figyelemmel kísérik további harcukat és nem engedik meg egyetlen ország imperialistáinak sem, hogy kezet emeljenek az új szocialista köztársaságra. Éljen Tanács-Magyarország! Éljen a nemzetközi kommunista köztársaság!”³

1 Az OKP VIII. Kongresszusa. Jegyzőkönyvek. Moszkva, 1959. 322. o.

2 Uo. 223. o.

3 Uo. 179. o.

A Magyar Tanácsköztársaság kormányának az oroszországi szovjetkormányhoz intézett távirata így hangzott: „A magyar szovjet kormány testvéri üdvözetlet küldi az oroszországi szovjet köztársaságnak és kormányának. A magyar proletáriátus, amely a közös ellenség, a nemzetközi tőkés imperializmus elleni harcban kivívta a hatalmat, nem lankad a harcban s minden erejét arra fordítja, hogy a nemzetközi proletáriátus győzelmet arasson.

Üdvözetünket küldjük Önnek, Lenin elvtárs, a nemzetközi proletáriátus és a mostanában összeülő III. Internacionálé vezérének. Egyúttal bejelentjük csatlakozásunkat a III. Internacionálé I. kongresszusához⁴. A továbbiakban a távirat hangsúlyozta, hogy Magyarország dolgozói szilárdan kezükben tartják a hatalmat. Tájékoztattott arról is, hogy a közeljövőben összeül a tanácsok I. kongresszusa, amely megerősíti a hatalmat. Megemlítette a távirat, hogy Magyarország dolgozóinak a hatalmat vérontás nélkül sikerült kivívniuk. De nagyon helyesen, már akkor tartalmazta a távirat azt is, hogy a Tanácsköztársaságot az antant fenyegeti. „E fenyegető veszély láttán Magyarország egész munkássztyála a proletárdiktatúra mellett áll. Kéri az Önök segítségét az imperialista rablók ellen . . .”⁵.

Lenin március 22-én válaszolt a Magyar Tanácsköztársaság táviratára. Válaszában közölte, hogy az üdvözetlet átadta a pártkongresszusnak, s azt nagy lelkesedéssel fogadták. Végül megígérte, hogy amilyen gyorsan csak lehetséges, megküldi a III. Internacionálé kongresszusának határozatát és a Szovjet Köztársaság katonai helyzetéről szóló közleményt. Kifejezte azt a kívánását, hogy Budapest és Moszkva között létesítsenek állandó rádióösszeköttetést⁶.

A március 23-án Kun Bélához intézett táviratában Lenin kérte, hogy tisztázzák az általa feltett kérdéseket. Ezt írta: „Kérem, közölje, milyen tényleges biztosítékaik vannak arra vonatkozóan, hogy az új magyar kormány valóban kommunista, nem pedig egyszerűen szocialista, azaz szociáláruló kormány lesz?” A továbbiakban ezt kérdezte: „Többségük van-e a kommunistáknak a kormányban? Mikor lesz a tanácskongresszus? Mit jelent a valóságban az, hogy a szocialisták elismerték a proletárdiktatúrát?”

Lenin arra is figyelmeztet, hogy a magyar forradalom sajátos feltételei között hibás lenne az orosz taktikának minden részletében való puszta utánzása. „Ettől a hibától óvnom kell, de tudni szeretném, miben látják a tényleges biztosítékokat.”⁷

A Lenin által felvetett kérdések óriási jelentőséggel bírtak. Az első komoly segítséget jelentették a kommunisták és mindenekelőtt vezetőik számára. A távirat világosan felvetette, hogyan kell tevékenykedni és hogyan kell fellépni többek közt a jobboldali árulók ellen.

Amennyire Leninnek a „Rádióbeszélgetés Kun Bélával” címet viselő, gramofonlemezen megszólaló hangjából érteni lehet, Budapestről némely kérdésére választ kapott, ezt jegyzeteiben meg is említi⁸.

Nem vitás, hogy Leninnek már az első levelei is komoly segítséget nyújtottak a magyar kommunistáknak. De mint ma már tudjuk, a lenini útmutatásokat és tanácsokat — objektív vagy szubjektív okok miatt — a magyar kommunisták nem mindig fogadták meg.

A magyar kommunista párt vezetői közvetlen katonai segítséget is kértek

4 Kun Béla: A Magyar Tanácsköztársaságról. Budapest, 1958. 151. o.

5 Uo.

6 V. I. Lenin Összes Művei. 38. k., Budapest, 1973. 207. o.

7 Uo. 208. o.

8 Uo. 224—225. o.

Szovjet-Oroszországtól. Meg kell mondanunk, hogy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága és a szovjet kormány az első szóra reagált erre a kérésre. Így azután az OK(b)P KB Politikai Bizottságának 1919. áprilisában tartott ülésén határozatot hoztak a Magyarországnak nyújtandó katonai segítségről. A támogatás megvalósítását az ukrán arcvonal parancsnokságára bízták. E direktívának megfelelően a Vörös Hadsereg Főparancsnoksága katonai utasításokat adott V. A. Antonov-Ovszejenkónak, az ukrán arcvonal parancsnokának, arra vonatkozóan, hogy mikor és hogyan kell a hadműveleteket megkezdeni.

A katonai és egyéb események azonban 1919 nyarán úgy alakultak, hogy a segítségnyújtásra nem került sor. Hogy tisztán lássuk ezt, meg kell értenünk, milyen helyzetbe került a Szovjet Köztársaság ebben az időben. 1918 végén—1919 elején a Szovjet Köztársaság óriási katonai sikereket ért el. 1918. szeptember—októberben az akkor legfontosabb arcvonalon — a keleti arcvonalon — szétverték az intervenciók és fehérgárdisták fő erőit; az antant a fehércseh hadtest és az eszer-mensevik fehérgárdista csapatok erőivel innen szándékozott főcsapást mérni Moszkva irányába és elfoglalni a fővárost. A déli arcvonalon és az északi hadszíntéren az ellenség támadása elakadt.

1918 végén a szovjet csapatok sikerei, valamint Anglia, az USA, Franciaország és más országok dolgozói részéről Szovjet-Oroszország felé megnyilvánuló támogatás következtében meghíusult az antant terve, hogy a világháború befejezte után erős hadsereget küldjön Oroszországba a szovjethatalom megsemmisítése céljából. A fronton aratott győzelmeink és az Oroszországban tartózkodó intervenciók közötti agitáció hatására tömeglázadás és felkelés kezdődött a katonák és matrózok körében azzal a követeléssel, hogy engedjék őket visszatérni hazájukba. Ez az intervenció katonai-politikai válságának kezdetét jelentette, s arra kényszerítette az USA, Anglia, Franciaország és Olaszország kormányát, hogy csapataikat még 1919-ben kivonják Oroszországból.

1918 végén—1919 elején hazánk dolgozóinak az osztrák—német intervenció-sokra nehezedő fegyveres nyomása következtében, s az Ausztria-Magyarországon és Németországban bekövetkezett polgári forradalmak eredményeképpen, Ukrajnából, Belorussziából és a Baltikumtól kitakarodtak a német intervenció-sok. Távozásuk után Ukrajnában, Belorussziában, Litvániában, Lettországon és Észtországban 1918 végén—1919 elején szovjetköztársaságok alakultak. Ez a szovjet nép hatalmas győzelme volt.

Az USA, Anglia és Franciaország reakciós körei azonban még nem mondtak le a Szovjet-Oroszország elleni fegyveres harcról. 1918 végén a szibériai Kolcsak-kormány körül megkezdtek valamennyi fehérgárdista—kozák csapat tömörítését. Az antant segítségével Kolcsakot Oroszország főkormányzójává és valamennyi fehérgárdista—kozák csapat főparancsnokává nevezték ki. Ennél fogva délen neki voltak alárendelve Gyenyikin csapatai is. Gyenyikint Kolcsak helyettesévé nevezték ki. Ezeknek az ellenforradalmi főkolompósnak volt alárendelve északon Miller — aki a helyi kormány vezetőjének szerepében tetszelgett —, északnyugaton pedig Jugyenyics tábornok, az északnyugati fehérgárdista hadsereg parancsnoka.

Az antant — így, vagy úgy — kénytelen volt támogatni Kolcsakot, Gyenyikint és cinkosait a Szovjet-Oroszország elleni harcban, valamint Lengyelország burzsoá földbirtokosait, s Ukrajna, Litvánia, Lettország és Észtország polgári-nacionalista kormányait. Háborúra ösztökélte (Szovjet-Oroszország ellen) az antantot Finnország, Románia és más országok burzsoá kormánya is.

Az antant, miután csapatait kivonta Oroszországból, haladéktalanul hozzálátott, hogy az ellenforradalmi csapatokat fegyverrel, lőszerrel, haditechnikával, ruházattal, élelmiszerekkel ellássa, és mindazzal ami az egyesült ellenforradalmi erőknek a szovjethatalom elleni harcához szükséges. A hadjáratot, vagyis a fentebb említett ellenforradalmi erők fő támadását pedig 1919 nyár elején tervezték megindítani.

Az események fejlődése azonban oda vezetett, hogy a hadjárat, merő véletlenségből, március 4-én kezdődött, amikor a Kolcsak-féle csapatok egyéni támadása hadjáratba ment át.

A Magyar Tanácsköztársaság létrejötte idején a kolcsakisták, miután kivetették állásaikból a keleti arcvonal 5., majd 2. hadseregét, sikeresen nyomultak előre a Volga felé. Az országot óriási veszély fenyegette. A kommunista párt és a szovjet kormány a keleti arcvonalra vezényelte a legjobb erőket és eszközöket, ami lehetővé tette, hogy 1919. április végén feltartóztassák a kolcsakisták támadását, májusban pedig üldözőbe vegyék azokat először az arcvonal déli szárnyán, júniusban pedig megindítsák a keleti arcvonal valamennyi hadseregének általános támadását. A kibontakozó harcok során a kolcsakisták, nagy veszteséget szenvedve, visszavonultak.

A helyzet azonban változatlanul bonyolult volt. Április végén támadást indítottak a gyenyikinisták is a déli arcvonal meggyengült csapatai ellen. Ennek kapcsán az ukrán arcvonal parancsot kapott, hogy a gyenyikinisták elleni harcban nyújtson teljes támogatást a déli arcvonalnak, sőt, ha szükséges, akár a szovjet csapatoknak a Petljura elleni arcvonalról történő részbeni visszavonása útján is, bár ez különösen veszélyes volt az ország szempontjából. Az említett arcvonal parancsnoksága azonban az utasítás figyelmen kívül hagyásával tovább nyomult előre nyugaton, mind jobban szélesítette támadását, és ez utolsó tartalékait is felemésztette.

1919. április végén kapott utasítást az ukrán arcvonal, hogy a Magyarországgal való egyesülésre a Moldván és Bukovinán át végrehajtandó támadás céljából szervezze meg az erőket. 1919. március 30-án ugyanis távirat érkezett Kun Bélától, amelyben kérte az ukrán arcvonal erőinek segítségét, s azt javasolta, hogy Bukovinán keresztül támadjanak Csernovic irányába, majd tovább a Szeret folyó mindkét partján⁹.

1919. május 4-én N. Podvojszkij, Ukrajna katonai népbiztosa, parancsot adott ki, amelyben megvilágította a Magyarországra érkezés célját, figyelmeztetve ugyanakkor a csapatokat, hogy „Nem Romániát kell meghódítaniuk, hanem csak a dolgozók ellenségeit kell megdönteniük Romániában . . . Az Önök célja — szétzúzni a román és a csehszlovák ellenforradalmárok szövetségét, amely ezekben a napokban jött létre, hogy elnyomja a bolsevista világforradalom előőrsét — a Magyar Tanácsköztársaságot”¹⁰.

N. Podvojszkij utasítása helytelen volt abban az értelemben, hogy a Magyarország felé haladással egyidejűleg javasolta a román kormány megdöntését is. Ezt a tanácsot V. A. Antonov-Ovszejenko, az ukrán arcvonal parancsnoka adta, akit H. Rakovszkij, az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Népbiztosi Tanácsának elnöke támogatott.

Rakovszkij, Antonov-Ovszejenkóval egyetértve, Trockij nézeteit követte arra vonatkozóan, hogy a szovjet hadsereg szuronyaival más országokba is, így a magyarországi hadjárat során egyúttal Romániába is, vigyék át a forradalmat, és

⁹ A Szovjet Hadsereg Központi Allami Levéltárának anyaga.

¹⁰ Vörös Könyv. 2. rész. „Szovjet-Oroszország, Ukrajna és Románia”. Harkov, 1921., 32. o.

ha a körülmények lehetővé teszik, még a Balkánra is terjesszék ki azt. A trockista vonal aláásta a csapatok hadrafoghatóságát és kalandos vállalkozásokra ösztönözte őket.

Május 12-én az ukrán csapatok egy kis része, miután átkelt a Dnyeszteren, harcba lépett a román csapatokkal, úgy gondolva, hogy Románián át törnek Magyarországra. Az erőviszonyok azonban nem voltak egyenlők és a románok hamarosan kiszorították a szovjet csapatokat megindulási állásaikba. Meg kell említenünk, hogy V. A. Antonov-Ovszejenko, az ukrán arcvonal főparancsnoka, ahelyett, hogy főerőit a románok ellen irányította volna, tovább folytatta támadó hadműveleteit az Ukrán Direktórium ellen, céltalanul megnövelve az arcvonal kiterjedését és felemésztette utolsó tartalékait is. Lenin ellenvetése dacára pedig megengedte Gyebenko hadosztályparancsnoknak, hogy betörjön a Krimbe és harcot indítson felszabadításáért. Ez szintén lekötötte az arcvonal erőinek egy részét, következésképpen gyengítette a déli arcvonal csapatait is.

Lenin követelése, amelyet ebben a kérdésben április 21-én küldött I. I. Vacitysznak, a köztársaság főparancsnokának, és Sz. I. Arapovnak, a köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsa tagjának, nem ez volt. Lenin azt írta: „A Galícia és Bukovina egy részébe történő előnyomulás a Tanács-Magyarországgal való kapcsolat miatt szükséges. A feladatot minél gyorsabban és tartósabban meg kell oldani, e feladat határain túl azonban Galiciának és Bukovinának semmiféle elfoglalása nem kell, ugyanis az ukrán hadseregnek semmilyen körülmények között sem szabad eltérnie két legfőbb feladatától. Éspedig: az első, legfontosabb és legsürgősebb — segítséget nyújtani a Donyec-medencének. E segítséget gyorsan és nagy arányban kell elérni. A második feladat — szilárd vasúti kapcsolatot teremteni Tanács-Magyarországgal. Tájékoztassanak az Antonovnak adott utasításokról és a végrehajtásuk ellenőrzésére tett intézkedéseikről.”¹¹

Ily módon az a próbálkozás, hogy a vörös csapatok Magyarországra áttörjenek, mindenekelőtt az ukrán arcvonal parancsnokságának hibájából hiúsult meg. Májusban a helyzet még bonyolultabbá vált, mind Gyenyikin fokozódó nyomása, mind pedig az ezután következő Grigorjev-féle, majd pedig a Mahnoféle lázadások miatt. Ugyanebben az időben a jobbpárti Ukrajnában nacionalisták által szervezett zendülések kezdődtek.

Ez még jobban gyengítette csapatainkat a déli hadszíntéren, amely a gyenyikinisták kezén volt, s akik május végén határozott támadásba kezdtek.

A bandák elleni harc céljából, tartalékok hiányában, az arcvonalról kellett visszavonni Ukrajnába a csapatok egy részét, és mozgósítani kellett a kommunistákat, komzszomolistákat és munkásokat. Lázadások kezdődtek a déli arcvonal csapatainak háta mögött is.

Ily módon májusban Ukrajnában és az egész déli arcvonalon rendkívül bonyolulttá vált a helyzet, mindenekelőtt az ukrán arcvonal parancsnokságának helytelen tevékenysége következtében, amely a Vörös Hadsereg Főparancsnokságának, sőt magának Leninnek¹² az utasítása ellenére is hallatlanul nagyra növelte az arcvonalat és nem nyújtott időben kellő segítséget a déli arcvonalnak, sem pedig a Bukovinán keresztül Magyarország felé indítandó hadművelethez szükséges nagy erők megszervezéséhez.

A gyenyikinisták, miután áttörték a déli arcvonalat, június végén elfoglalták

11 V. I. Lenin *Összes Művei*. 5. kiadás 50. k. 285. o. (oroszul)

12 Uo. 282–283., 285–287., 290–291., 302., 308., 326–327., 330., 332–333. o. (oroszul)

*A Magyar Tanácsköztársaság megsegítésére szervezett nemzetközi dandár 3. ezrede
Kijevben, 1919*

Harkovot és Caricint, elérték a megindulási állásokat, ahonnan július 3-án megkezdték az antant II. hadjáratát.

Ily módon számos objektív ok, valamint Rakovszkij és Antonov-Ovszejenko szeparatista-trockista tevékenysége következtében, hazánk elvesztette lehetőségét arra, hogy segítséget nyújtson Magyarországnak az intervenciók és a belső ellenforradalmi erők ellen kibontakozó döntő harcokban.

Abból a célból, hogy részletesebben tájékoztassák a magyar kommunistákat az oroszországi helyzetről és az ellenséggel vívott harc közös feladatairól, Lenin utasítást adott az OK(b)P KB-nak, válasszon ki néhány, Magyarországot ismerő kommunistát és vezényelje azokat Moszkvába, hogy felkészüljenek a magyarországi utazásra. Több személlyel folytatott beszélgetés után az Ukrán Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága az 1918 óta párttag Szamszon Alekszejevics Manzon személyében állapodott meg, aki Magyarországon volt fogságban és nemrégiben tért vissza Ukrajnába.

Az UK(b)P Központi Bizottságával folytatott beszélgetés után Sz. A. Manzon és a Központi Bizottság néhány tagja Moszkvába utazott, ahol körülbelül április második felében fogadta őket V. I. Lenin.

A Leninnel való találkozás — írja Manzon — valahogyan szokatlanul zajlott le. Először megindult a szokásos beszélgetés, majd Lenin megkérdezte Manzont, hol dolgozik. Manzon elmondta, hogy a zsitomiri (volinszki) kormányzáság egyik járásában. Lenin — ismerve az ebben a járásban uralkodó nehéz helyzetet — azt ajánlotta, hogy előbb beszéljék meg a zsitomiri ügyek állását, majd pedig áttért Magyarországra és mintegy mellesleg megkérdezte: „Hogyan lehetnének a Magyar Tanácsköztársaság segítségére?” Manzon gondolkodás nélkül válaszolt: „Menjünk mindannyian oda és csatlakozzunk a magyar elvtársakhoz.” Szavai után Lenin sokat sejtetően ránézett és azt kérdezte: „Ha mindannyian odamennek, ki úzi el az ellenséget földünkről?” „En zavarba jöttem — írja Manzon —, s egy kis szünet után azt feleltem: gyorsan elzavarjuk Petljurát, átme gyünk Nyugat-Ukrajnába, onnan pedig Magyarország már csak egy kőhajításra van...” „Tehát mikor úzzuk el Petljurát?” — kérdezte mosolyogva Lenin. „Nos, mit tegyünk, ha már az imperialisták mindenfelől megtámadták a magyarokat, a magyar elvtársaknak nem lesz könnyű megszabadulniuk belső és külső ellenségeiktől. Hogyan segíthetünk? Milyen támogatást nyújthatunk a kialakult helyzetben?”¹³

Ilyen módon, Manzon szavai után, mintegy bevezető beszélgetésként kezdődött a fő kérdésre való áttérés. „Vlagyimir Iljics váratlanul hozzám fordult és azt mondta: jóváhagyja az Ukrán Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának ama határozatát, hogy az Ukrajnában kialakult helyzet ismertetése céljából engem a Magyar Tanácsköztársaságba küldenek. Később még azt mondotta: »Annak ellenére, hogy a magyar elvtársaknak mindenképpen segíteni kell, azt a tervet, miszerint vasúti összeköttetést létesítünk velük, bizonyos időre el kell halasztani, mivel az ukrán elvtársaknak figyelmüket a Donyec-medence támogatására kell összpontosítaniuk, ahol komoly veszély fenyeget. Ami pedig a nyugatra történő előrenyomulás néhány ukrán elvtárs által vázolt irányvonala t illeti — mondotta Vlagyimir Iljics —, azt úgy kell megítélnünk, mint amely ellentétes az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt politikájával, mivel mi nem tűzünk ki magunk elé olyan feladatot, hogy a forradalmat más országokban a Vörös Hadsereg erejével hozzuk létre.

¹³ Sz. A. Manzon: Visszaemlékezés az 1919-es magyarországi forradalomról. 9. o.

Ezeket a határozatokat — folytatta V. I. Lenin — az ukrán elvtársaknak állandó verzérfonalként kell tekinteniük. Erről nekem is tájékoztatnom kell Kun Bélát«.

V. I. Lenin a térképhez lépve körülrajzolta Magyarországot, megjegyezve közben, hogy amint látjuk, az ország nem nagy. Budapest, az ország fővárosa azonban igen közel van a frontvonalhoz. Budapest mindössze 4—5 napi menettávolságra van a front bármely részétől. Egy komoly kudarc már az intervenció megszállás veszélyének teszi ki ezt a hatalmas proletár központot... A proletárréteg itt igen jelentős. Ilyen körülmények között tartalékokat kell képezni, erős helyőrséget fenntartani, egyszóval úgy meg kell erősíteni ezt a várost, hogy bevehetetlen proletár erőddé váljék és készen álljon minden meglepetésre. Ezt minél előbb meg kell tenni. Tudjuk, hogy a románok és csehek kényszer hatása alatt harcolnak és tartós háborúra nincsenek felkészülve, s miután a magyar Vörös Hadsereg komoly ellenállásába ütköztek, hátrafelé özönlöttek, a rendezetlen visszavonulás pedig hadseregük összeomlásához vezethet.¹⁴ Lenin rövid gondolkodás után azt mondta: »Nem kételkedünk a magyar forradalom győzelmében, eljön annak az ideje, hogy segítsünk a magyar elvtársaknak«.¹⁵

A továbbiakban V. I. Lenin áttért a magyar kommunisták részére általam küldendő javaslatokra. A következőket ajánlotta: »1. Oszlassák fel az egész régi bürokratikus apparátust, és határozottan fogjanak hozzá a munkások, parasztok és az ügyhöz hú értelmiség újonnan létrehozandó államapparátusának megteremtéséhez«.¹⁶

Lenin felhívta a figyelmet arra, hogy a fenti intézkedések megvalósítása során a jobboldali szociáldemokraták ellenállást fognak tanúsítani, fel kell tehát készülni arra, hogy visszaverjék azt.

2. Lenin azt a tanácsot adta, hogy haladéktalanul kezdjék meg az agrárreform valóra váltását, széles körben terjesztve a jelmondatot: »Azé a föld, aki megműveli«.

3. Javasolta azt is, hogy a lényegbevágó kérdéseket csak akkor oldják meg, ha már »létrehozták a kommunistákból álló, valóban munkás-paraszt kormányt«. »Arra a kérdésünkre, hogy többségben vannak-e a kommunisták a kormányban, Kun Béla, sajnos, nem egészen pontosan azt válaszolta, hogy bár nincsenek többségben, ő győzni fog, mivel a tömegek mögötte állnak. Ez a válasz nekünk örömet szerez, de nem elégíthet ki«.¹⁷

V. I. Lenin figyelmeztette Sz. A. Manzont, hogy nem elegendő meghallgatni egyik vagy másik kiválóságot, illetve társadalmi csoport kijelentéseit, hogy ők a szovjethatalom mellett állnak. Az a fontos, hogyan értelmezik ezt a hatalmat és a hatalom gyakorlását. „Mint ismeretes — mondotta —, a kulákok nálunk szintén hangoskodnak, hogy ők a szovjethatalom mellett vannak, de kommunisták nélkül. Az ilyen hatalom azonban — mondotta Lenin — egyáltalán nem szovjet.«¹⁸

4. „Magyarország helyzetének veszélyessége — mondotta a továbbiakban V. I. Lenin — nem csak a frontok helyzetében rejlik, hanem az egyesült párton belüli árulásban és abban, hogy az antant felhasználja az aknamunkában szerzett tapasztalatait és a jobboldali szociáldemokraták hűségét, ezt a körülményt pedig a magyar elvtársaknak komolyan figyelembe kell venniük.«¹⁹

14 Uo. 10—11. o.

15 Uo. 11. o.

16 Uo.

17 Uo.

18 Uo. 11—12. o.

19 Uo.

Ezek voltak V. I. Lenin fontosabb utasításai. Emellett sok más, a magyarok számára nagyon is szükséges tanácsot adott még, amit Manzonnak továbbítania kellett a magyar kommunistáknak.

Sz. A. Manzón e beszélgetés után hamarosan elutazott Magyarországra, és 1919. május 5-én meg is érkezett.

Elbeszélése szerint még aznap hivatalosan találkozott Kun Bélával, jelentette, hogy Lenin megbízásából érkezett és átadta a tanácsokat és az útbaigazítást.

Manzón elbeszélése szerint Kun Béla meghallgatta a tájékoztatót és nyomban igen ingerültté vált, kijelentvén, hogy „nem értenek meg bennünket, ezért nem nyújtanak haladéktalan segítséget”. Minél tovább mondta azonban Manzón Lenin üzenetét, Kun Béla annál figyelmesebben hallgatta és mint Manzón írja, „Kun Béla megértette, hogy Lenin a moszkvai Kremlből látja és ismeri a körülményeket és komolyan nyugtalanítja őt a magyarországi helyzet”.²⁰

A beszélgetés végén Kun Béla kijelentette, hogy Manzonnak Budapesten kell maradnia, Leninnek pedig „nem szavakkal, hanem tettekkel válaszolunk”.²¹ Manzón felhívta a figyelmet arra is, hogy utazásáról és Leninnel folytatott beszélgetéséről ő csak az OK(b)P orosz csoportjának vezetőit tájékoztathatja. Manzón még aznap találkozott Bermannal és Weisberttel, az orosz csoport vezetőivel, és ismertette küldetését, valamint a Kun Bélával folytatott beszélgetését.

Az OK(b)P KB magyarországi orosz csoportja még a Tanácsköztársaság létrejötte előtt megalakult. A csoport Bermannból, a hadifoglyok ügyeivel foglalkozó orosz bizottság elnökéből, Targonszkijból, a helyetteséből, a *Weissbrod*-bizottság tagjából állt. A csoporthoz tartoztak még az első világháború előtt Budapesten letelepedett orosz politikai emigránsok — Vlagyimir Bogdanovics Jusztusz, Meller, Belocerkovszkij — és Uraszov volt hadifogoly, urali kommunista munkás is. Később a csoportot — mint pártunk önálló magyarországi szervezetét — az OK(b)P KB is megerősítette.

Most pedig ide küldték Sz. A. Manzont is, akit hamarosan felvettek a csoport vezetőségébe. Manzón először politikai felvilágosító munkát folytatott a Vörös Hadseregben, s a Budapesten összegyűlt orosz hadifoglyok között.

Bizonyos idő elteltével a budapesti orosz klub vezetőjévé jelölték ki. A klub nagy munkát végzett nem csak az orosz és más nemzetiségű internacionalisták, hanem a magyarok körében is. A klubot az OK(b)P orosz csoportja vezette. A csoport áprilisban „Budapestszkaja Pravda” címmel bolsevik újságot adott ki. Az első szám 1919. április 9-én jelent meg és a magyarországi tanács hatalom ideje alatt összesen 37 számot adtak ki. Az újságot 3000 példányban nyomták, a kereslet azonban jóval nagyobb volt. Meg kell említenünk, hogy az újságot nem csak orosz hadifoglyok, hanem az orosz nyelvet ismerő magyarok is olvasták.

A klub és az újság óriási szerepet játszott a Magyar Tanácsköztársaság egész politikájában és gyakorlatában, az orosz és más nemzetiségű internacionalista egységek és alegységek felállításában. Az újság ismertette a fronton, valamint a magyar városokban és falvakban bekövetkező eseményeket is. Részletes tájékoztatót adott Szovjet-Oroszország helyzetéről és a polgárháború arcvonalain lezajlott katonai eseményekről. Leleplezte a szociáldemokratáknak az összeesküvéssel szembeni ingadozását, írt az intervenciók bűnös politikájáról stb.

A Budapesten és számos vidéki városban megnyílt orosz klubokban szintén komoly tudományos-politikai propagandát folytattak, megvilágították a folyamatban levő politikai eseményeket, orosz színházi előadásokat stb. tartottak.

²⁰ Uo. 14. o.

²¹ Uo. 15. o.

Az OK(b)P orosz szekciójának munkája, a klubok, de különösen az orosz újság és az orosz kommunisták egész tevékenysége után az antant-országok, valamint a Tanács-Magyarországgal háborúba lépett román, csehszlovák és jugoszláv hadsereg felderítő szervei szorgalmasan kémkedtek.

A jobboldali szociáldemokraták és Tanács-Magyarország más belső ellenségei megpróbálták aláásni és gyengíteni ezt a munkát és igyekeztek tompítani a munka pozitív következményeit.

A román és a csehszlovák burzsoá csapatok intervenciója 1919. április közepén kezdődött. Valamennyi fronton szívós harcok folytak, amelyekben részt vettek az orosz internacionalisták is. A harcokban különösen kitént az 1. orosz zászlóalj, melynek szervezője és parancsnoka a szegényparasztból tisztté vált K. V. Kablukov volt.

1919. április végén a román csapatok elérték a Tiszát, május 1-én pedig elfoglalták Szolnokot. A hadműveletek a többi arcvonalon is kiszélesedtek.

Az egyesült párt vezetésében levő jobboldali áruló elemek igyekeztek kihasználni a Tanácsköztársaság csapatainak visszavonulását, hogy egy hirtelen fordulattal felszámolják a Tanácsköztársaságot. Közülük többen már áprilisban egyezsége léptek az angol, amerikai, francia és más nemzetiségű felderítőekkel és adatokat közöltek velük az ország helyzetéről, a csapatok állapotáról stb.

Ilyen célokat követve május elején több népbiztos követelte a kormány lemondását és azt, hogy az új kormány megalakítását bízzák a szakszervezetekre. A szakszervezetekben a Magyar Tanácsköztársaság ellenségei szintén jelen voltak. A kommunisták nyomására azonban a szociáldemokraták egyelőre kénytelenek voltak elállni javaslatuktól. A kommunisták nyomására 1919. május 2-án a kormánytanács határozatot hozott a harc folytatásáról. Ezt a munkásküldöttek budapesti tanácsa is támogatta.

Ugyanakkor a kommunisták kezdeményezésére rendeletet adtak ki a munkások és dolgozó parasztok Vörös Hadseregbe történő mozgósításáról. Ezt a javaslatot a dolgozó nép támogatta, s ennek eredményeképpen néhány nap alatt (május elején) 90 000 fő lépett be a hadseregbe. Így azután néhány hét leforgása alatt 117 új zászlóaljat állítottak fel. A harcoló csapatok számára ez komoly erősítést jelentett.

Amíg ezek az események lejátszódtak és a román csapatok a Tiszánál álltak, a cseh csapatok harcolva előrenyomultak.

1919. május 3-án a magyar kormány parancsot adott a frontoknak, hogy támaszkodjanak a legkeményebb ellenállásra. E megbízás teljesítése végett, a kommunisták kezdeményezésére, különleges megbízatással, képviselőket küldtek a román és a cseh frontra.

Május 20-án a III. hadtest csapatai támadásba mentek át az északi fronton, melynek célja az volt, hogy megelőzze a románok és csehek által előkészítendő támadást. Ezt a feladatot végre is hajtották.

A Vörös Hadsereg néhány hét alatt hősiességgel felszabadította Észak-Magyarországot és Kelet-Szlovákia nagy területét, visszavetette a francia és olasz tábornokok vezetése alatt álló csehszlovák és román hadsereget.

Szlovákia dolgozói nagy lelkesedéssel fogadták a Magyar Vörös Hadsereget és annak győzelmére támaszkodva, a kommunisták vezetésével, létrehozták a Szlovák Tanácsköztársaságot, amely testvéri viszonyban állt Tanács-Magyarországgal.

Mégkezdték saját Vörös Hadseregük szervezését és csapataikat az arcvonalra küldték, az intervenciók elleni harcra.

A magyar csapatok sikerei és a Szlovák Tanácsköztársaság létrejötte kiváltotta az USA, Anglia és Franciaország vezető köreinek felháborodását és zavarát.

1919. május 20-án Moszkvába repült Szamuely Tibor, hogy találkozzék Leninnel és megvitassa vele Tanács-Magyarország helyzetének legfontosabb kérdéseit.

Indulása másnapján érkezett Vinnyicából Kijevbe, hogy onnan utazzék Moszkvába.

2 napig tartózkodott Kijevben és találkozott Sz. N. Podvojszkij elvtárral, valamint az UK(b)P KB más képviselőivel, majd őrség kíséretében vonaton Moszkvába utazott. Május 25-én érkezett meg és azonnal Leninhez indult, aki már tudott érkezéséről és várta őt.²²

Szamuely Tibor még annak idején, Oroszországi tartózkodása alatt, többször is találkozott és komoly beszélgetést folytatott Leninnel. Most ismét találkoztak egymással és Lenin nagy érdeklődést tanúsított a magyarországi események iránt. Szamuely Leninnel együtt részt vett az általános katonai kiképzés díszszemléjén, ahol Lenin javaslatára rövid beszédet is mondott. Legutolsó találkozásuk alkalmával Lenin egy cikket adott át, amelyet a Tanács-Magyarország helyzetéről szóló, Szamuelytól kapott információk figyelembe vételével írt. Ebben a rendkívül hasznos cikkben — amely az „Üdvözlét a magyar munkásoknak”²³ címet viseli — Lenin a szovjethatalom magyarországi győzelmének okairól, jellegéről és jelentőségéről ír, majd bírálja azokat az európai szociáldemokrata vezetőket, akik eltorzítják a marxizmust, a munkásokat és a dolgozó nép más rétegeit a burzsoáziával való megegyezésre és népellenes rendszerének támogatására ösztönzik. A cikkben ezután Lenin megmagyarázza a magyarországi szocialista forradalom sajátosságaira vonatkozó tételt, és a munkásosztály abban játszott vezető szerepét, megállapítva emellett, hogy most valóban népi hatalom a világon csak a szovjethatalom lehet.

Lenin ezután a proletárdiktatúra lényegére és feladataira, az osztályharc jellegére és feladataira hívta fel az olvasók figyelmét. Ezek a nagyon fontos kérdések Lenin közvetlen útmutatásának tekinthetők, ebből kell kiindulni az ellenség elleni harcban és úgy kell folytatni ezt a harcot, hogy a szovjethatalom fennmaradjon és megerősödjön.

A proletárdiktatúra kérdéseit érintve Lenin a következőket írja: „Ez a diktatúra feltételezi a kíméletlenül szigorú, gyors és határozott erőszak alkalmazását a kizsákmányolók, a tőkésék, a földbirtokosok és lakájaik ellenállásának elnyomása céljából. Aki ezt nem értette meg — állapítja meg Lenin —, az nem forradalmár, azt el kell távolítani a proletáriátus vezetőinek vagy tanácsadóinak tisztjéből.”²⁴

A továbbiakban Lenin megmagyarázta, hogy a diktatúra lényege nem egyedül az erőszakban, és elsősorban nem az erőszakban rejlik. „A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztagának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletáriátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége. A proletáriátus célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra tagozódását, dolgozóvá tegye a társadalom valamennyi tagját, és megfossa talajától az embernek ember által való mindenféle kizsákmányolását. Ezt a célt nem lehet egy csapásra elérni, ehhez a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek meglehetősen hosszú időszakára van szükség, azért is, mert a termelés át-

22 E. Satrov: „Orosz zászlóalj”. Moszkva, 1969. 74—83. o.

23 V. I. Lenin Összes Művei. 38. k. Budapest, 1973. 373—377. o.

24 Uo. 374. o.

szervezése nehéz dolog, azért is, mert időbe telik, amíg az élet minden terén gyökeres változásokat hajthatunk végre, azért is, mert a kispolgári és polgári gazdálkodás megszokottságának hatalmas erejét csak hosszú, kitartó harccal lehet leküzdeni. Eppen ezért beszél Marx a proletárdiktatúra egész időszakáról mint a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakáról.²⁵

Szintén igen fontos tanács volt a magyar kommunisták számára, hogyan kell a munkát folytatni Magyarország forradalmi munkásosztályára támaszkodva, hogy megtartsák és megszilárdítsák a szovjethatalmat.

Lenin azt írta továbbá, hogy az átmeneti időszakban mind a kapitalisták, mind a polgári értelmiség soraiból kikerülő cinkosaik, tudatosan szembe fognak helyezkedni a proletárdiktatúrával. Ugyanakkor, vagy más időben, ellenállást fog kifejteni a dolgozó parasztság megfélemlített tömege is. Más szóval, a parasztság ingadozni fog. Hiszen a paraszt „mint dolgozó a szocializmushoz húz, szívesebben látja a munkások diktatúráját, mint a burzsoázia diktatúráját. A paraszt mint gabonaeladó a burzsoáziához, a szabadkereskedelemhez húz, vagyis visszafelé húz a »megszokott«, régi, »ősi« kapitalizmushoz.”²⁶

Ezekből az útmutatásokból világossá vált, hogy ki ellen kell a proletáriátusnak döntő harcot folytatnia, és hogyan kell a dolgozó parasztsággal bánni, hogy magunk mellé állítsuk.

E kérdések kiemelése után Lenin azt írja: „Proletárdiktatúrára, egyetlen osztály uralmára, szervezetségének és fegyelmezetségének erejére, központosított hatalmára van szükség, amely a kapitalizmus kultúrájának, tudományának és technikájának valamennyi vívmányára támaszkodik, szükség van a proletáriátusnak valamennyi dolgozó gondolkodásmódjához való közelségére, a szétforgácsolt, a politikában kevésbé járatos, kevésbé szilárd, faluról vagy a kisiparból származó dolgozók előtti tekintélyére, hogy a proletáriátus *magával ragadhassa* a parasztságot és általában a kispolgári rétegeket.”²⁷

Az osztályok megszüntetésének kérdését érintve Lenin azt írta, hogy ez „... hosszú, nehéz, szívós *osztályharc* műve, s az osztályharc a tőke uralmának megdöntése *után*, a burzsoá állam lerombolása *után*, a proletárdiktatúra megteremtése *után*, *nem tűnik el* (mint ezt a régi szocializmus és a régi szociáldemokrácia sekélyes képviselői képzelik), hanem csak megváltoztatja formáit, és sok tekintetben még elkeseredettebbé válik.”²⁸

Ezután azt írta, hogy az új állam fejlődése során a proletáriátus képes az osztályok megsemmisítésére és meg is kell tennie azt, bár megjegyezte, hogy ezt csak jól képzett, egyesült, a tőke elleni sztrájkokban és politikai harcban évtizedeken át megedződött munkásosztály érheti el, amely elsajátította a városi, ipari kultúrát, elhatározott szándéka, hogy annak vívmányait megvédi, és képes arra is, hogy azokat az egész nép, minden dolgozó számára elérhetővé tegye; csak az az osztály, amely képes leküzdeni a történelemből eredően rá háruló minden nehézséget, megpróbáltatást, viszontagságot, „aki szakít a múlttal és merészen utat tör az új jövő felé, — csak az az osztály, amelynek legjobbjaik gyűlölet és megvetés tölti el minden iránt, ami nyárspolgári és filiszteri, azon tulajdonságok iránt, amelyek olyan buján tenyésznek a kispolgárság, a kistisztviselők, az »értelmiség« körében, — csak az az osztály, amely »végigjárta a munka megacélozó iskoláját«, s amely munkaképességével minden dolgozóban, minden becsületes emberben tiszteletet tud kelteni maga iránt.”²⁹

25 Uo. 374—375. o.

26 Uo. 375 o.

27 Uo.

28 Uo.

29 Uo. 376. o.

Befejezésül Lenin arról írt a magyar munkásoknak, hogy szilárdan helyt kell állni az osztályellenséggel vívott harcban, az antanttal folytatott háborúban. Javasolta a forradalomhoz csatlakozott szocialisták, valamint a kispolgári elemek ingadozásának elnyomását. „Agyonlövés — ez a gyáva jogos sorsa a háborúban” — hangsúlyozta Lenin és emlékeztette a munkásokat arra, hogy szent osztályharcot vívni a burzsoáziával az elnyomók ellen.³⁰

Így szólt Leninnek a magyar munkásokhoz küldött üdvözlője, amely hallatlanul értékes volt a magyar kommunisták és munkások számára.

Szamuely Tibor május 31-én tért vissza Magyarországra. Utazásáról, valamint Lenin üdvözlőjéről azonnal jelentést tett Kun Bélának. Még ugyanaznap tájékoztatót tartott oroszországi útjáról a budapesti munkás- és katonatanácsnak. Tájékoztatta oroszországi útjáról és Leninnel folytatott beszélgetéséről az OK(b)P orosz szekcióját is. Ez utóbbi mindent elkövetett, hogy segítséget nyújtson a magyar kommunistáknak Lenin útmutatásai megvalósításában. A vezető körökben, és egészében véve az országban kialakult igen bonyolult helyzet miatt, azonban ezek a tanácsok nem gyakoroltak döntő hatást a helyzet alakulására.

A fronton és a hátszországban kialakult bonyolult helyzet közepette június 12-én Budapesten összeült az egyesített párt kongresszusa. A jobboldali szociáldemokraták többséget biztosítottak maguknak ezen a kongresszuson és minden fontosabb kérdésben a kommunisták ellen léptek fel. A diktatúra mérséklésének jelszava alatt igyekeztek előkészíteni az antant és a saját burzsoáziájuk előtti kapitalációt. A háború okozta minden nehézségért és nélkülözésért azokat a kommunistákat okolták, akik az ellenséggel szembeni határozott küzdelmet javasolták.

Az ügy ugyan nem jutott el a nyílt szakításig, a kongresszus azonban szemmel láthatóan kedvezőtlenül végződött a kommunisták számára.

A pártkongresszus befejezte után azonnal megtartották a tanácsok országos kongresszusát. Az ülésen elfogadták a Tanácsköztársaság alkotmányát és számos más határozatot is hoztak.

A Magyar Tanácsköztársaság minden vonatkozásban nagyszerű eredményeket mutatott fel. Ám ezeknek az eredményeknek a megszilárdulását, a munkáshatalom további fennmaradását az újabb antant-támadás, a belső árulás és a fiatal kommunista mozgalom tapasztalatlanságából eredő hibák nem tették lehetővé. A tanácskormány lemondásra kényszerült. Néhány hét múlva, az antant segítségével, a fehérterrort kegyetlenül megvalósító Horthy-rezsim került uralomra. A magyar munkásoktól és vezetőjére, a kommunista pártra, negyedszázados kemény, sok áldozatot követelő küzdelem várt. E küzdelemhez adtak erőt Lenin útmutatásai, amelyekről az előbbieken szoltunk, s azok a megjegyzései, amelyek a Tanácsköztársaság bukásának okairól szoltak. Ezek tanulmányozása nagyban hozzásegítette a magyar kommunistákat, hogy sikeresen vívják meg harcukat a második munkáshatalomért és felépítsék hazájukban a szocialista társadalmat.

Egészen természetes, hogy nemcsak a magyar nép, de hazánk és más országok dolgozói is megőrzik emlékezetükben ezeket a történelmi eseményeket, tisztelettel adóznak azoknak a hősi erőfeszítéseknek, amelyeket a dolgozó nép és a kommunisták Tanács-Magyarország építéséért és megvédéséért tettek.